

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: TRØSTEGRUNDE OVER POETERNES MANGFOLDIGHED

Citation: Møller, Poul Martin: "TRØSTEGRUNDE OVER POETERNES MANGFOLDIGHED", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 68. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-moeller02val-shoot-workid56929.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: *Skrifter i Udvalg*

TRØSTEGRUNDE OVER POETERNES MANGFOLDIGHED, en Pristale kronet i en Klub af Rangspersoner. (Den første Pris var en prægtig Damaskes Slobrok. Desuden var for *accessit* udsat en liljehvid Kattuns Nathue, indvendig flosset.)

Højstærede og Højvelbaarne!

Ikke Bevidsthed om særdeles Dybsind og Veltalenhed har bragt mig til dumdristig at udrække min Haand efter Ærens højtsvævende Palmegren. Maaske vil en anden, mere begavet end jeg, fravryste mig det tryllende Tvistens Æble. Nej, Velbyrdige! Kun Pligtens strænge Bud har besejret den Beskedenhed, som jeg tror uden Ubeskedenhed at turde tillægge min ringe Person. Den Erfaring, at Kransen sluttede nøjagtig om min Tinding, eller egentlig talt at Slummerkaaben passede mig, som om Skrædderen havde lagt mit Legems Maalestok til Grund for sit Arbejdes Længde og Vidde - den Erfaring, siger jeg, ansaa jeg for et Vink af Ødet, der mindede mig om, hvad jeg skyldte min Viv og mine Børn, der indgød mig Mod til at forsøge mine Kræfter i dette hæderomstraalede Væddeløb.

Det er kvægende for Hjærtet og rørende for Forstanden at forkynde Trøstens Ord for sine Brødre, det er en skøn Lod at dryppe Balsam i de lidendes Saar. Min Følelse luer højere i min Barm, mit Hjærte slaar stærkere ved Tanken om mine Bestræbelsers skyhøje Formaal. Tror I ej, Naturen gav 69 mig en Sjæl, der føler dybt ved mit elskte Fødelands Ve, naar jeg tænker paa den Landeplage, hvorunder det vaander sig, naar Digternes overhaandtagende Mængde rinder mig i Hu, naar jeg betænker, hvorledes sund Sans og klart Lys maa vige for disse gøglende Lygtemænd? Men jeg vil ej udmale Sorgens Retmæssighed, Brødre! Jeg vender mit bange Blik bort fra disse sorte Malerier, jeg vil ej bringe eders Saar til at bløde paa ny.

Brødre! standser eders Taarer! Kvindagtig Graad anstaar ej den vise; han maa bære Byrden paa sine Skuldre, stolt som Majas Søn løftede den ganske Jord. Fornuften hvisker mangan husvalende Tanke i Øret paa den lyttende Tilhører. Mig udkaarede den til sin Talsmand. Aabner mig da huldt eders Øren.

Jeg forbigaar de almindelige Trøstegrunde, som Religion og Moral udvikle for den lidende. Dem tvivler jeg ikke paa at saa oplyste Hædersmænd alt i deres Skolegang have nemmet til fulde. Vi ville lægge en snævrere Ring om vore Betragtninger, vi ville henvende vor Opmærksomhed paa de særegne Lægeurter, som Hygæa skabte for særegne Sygdomme.

Her har jeg nu anbragt en Del Salvelse i Indgangen for at lægge mine ringe Evner i den højtflyvende Veltalenhed for Dagen. Jeg tror, at jeg nu uden at forskærtse Slobrokkens kan tage Reb i min *furor rhetoricus* og gaa noget mere didaktisk til Værks. Jeg for min Part maa tilstaa, jeg synes, det anstaar ej en bedaget Mand at te sig saa rent balstyrig. Er det et Under, at Ungdommen raser i Vers, naar vi gamle Folk sværme saa vildt i Prosa! Ja, de 70 synes endog med et Skin af Ret at kunne paastaa, deres Galenskab er mindre farlig, da den ytrer sig i bunden Stil. Den afsindige anretter unægtelig mer Forvirring, naar han gaar løs omkring, end naar han er bunden. Men derom en anden Gang. Jeg skrider til Hovedsagen og søger at lindre deres Kummer, som klage over den store Legion af Poeter, der sværme i Landet.

For det første maa det bidrage meget til at lette Hjærtets Bekymring, naar man opdager, at andre Tider klage lige højt over samme Onde. En Jeremiade, der lyder fra Sekel til Sekel, maa være grundet paa et Onde, der er uadskillelig forbundet med Menneskelivets indskrænkede Kaar. Fantasien tror stedse, Fortiden var mere lykkelig. Men hvor tydelig taler ikke Krønikernes Røst mod dette Blændværk. Allerede Hesiod fortæller, at Sangernes Tal var saa stort, at de tog hinanden Brødet af Munden. Digter, saa taler han, paa Digter misundelig er, og Stodder paa Stodder. Horats forsikrer, at hver Sjæl skrev Vers paa hans Tid, læg og lærd i Flæng. Vi vide jo af Holbergs Breve, at vort Fødeland var i hans Sekel fyldt med flere Poeter end Luften med Fluier paa en Høstdag. Rabener vidner, at Over- og Neder-Sachsen i eet Aar havde 6586 u dødelige Poeter, de smaa uberegnede. Hyder Alys Hof vrimlede af Poeter, og i Fingals lille Stat støjede jo daglig 100 Harper. Med utallige andre Vidnesbyrd kan jeg godtgøre, at denne Plage stedse har hørt til vor Jords uundgaaelige Skæbne, mod hvilken Støvet kun opløfter en afmægtig Haand. Hvad hjælper det, man lægger Planer til den

syngende Hærskares Reduktion? Enhver Poet, man henvender sig til, indrømmer straks, at hans 71 Kolleger ere unyttige Lemmer af Staten, men selv formaas han ej til at bytte Lyren med Ploven. Naar da ingen Dæmning paa nogen mulig Maade kan sættes for denne poetiske Syndflod, lader os da, højvelbaarne Brødre! rette vore Blik mod de ringe Guldgran, der svømme paa Vandfladen! lader os styrke vort Hjærte ved at betragte de Fordele, som dette Barbari medfører!

Sorgen over Digternes Mangfoldighed rejser sig til Dels af et tomt Skrækkebillede, man skaber sig selv. Man kunde paa samme Grund grue lige saa meget over det uhyre Antal, som dyrker de øvrige Kunster. Men hvo skælder en uskyldig Dreng for Musikus, fordi han fantaserer lidt paa en Redekam! Naar en af vore smaa bygger et Hus af Kort, anse vi ham jo ingenlunde for Arkitekt. Enhver af os vil dog vel højlig frabede sig Titel af plastisk Kunstner, og dog gives der ikke faa her i vor Kres, som af det klæge Surbrød ved Aftensbordet, uden selv at vide af det, ælter med sine Fingerspidser ret fantastiske Skikkelser. Gadedrengene, som med et Stykke Kridt ridse priapiske Symboler paa vore Porte, skulde dog vel ej nyde Titel af Malere? Hvorfor skulle vi da skabe os selv saa mange nye forfærdende Fantasier ved at hilse enhver, der overrækker sin Patron et Nytaarsønske eller udgyder sit Hjærte for Kæresten i en Sonet, med det uforsvarlige Øgenavn af Poet? At lade disse i Gaar og i Forgaars pludselig himmelfaldne Poeter nyde Rang med gamle privilegerede Skjalde, er jo samme Misgreb som at sætte den titulære Kammerraad ved Siden af den virkelige.

Hvor paradoks end min Mening maa synes, vover jeg dog at paastaa, at Poesien endog er til nogen virkelig 72 praktisk Nytte. Hvorledes vilde det være muligt til Søs at brase Skibet om, naar ej Matrosen ved Hjælp af en Opsang sattes i Stand til paa een Gang at give det eftertrykkelige Ryk i Tovværket? Paa hvad Maade kunde man forvisse sig om, at Nattevægteren ej sov paa sin Post, naar han ikke tilholdtes nu og da ved sin lydelige Sang at lægge sin Aarvaagenhed for Dagen? Soldaten faar ogsaa ved Læsning af Poeter en ret god Takt i Hovedet, som bærer Frugt til en særdeles korrekt Parademarsch. Naar man ikke har Raad til at give dem Sul til deres Kommisbrød, glider det dog ogsaa ret godt ned tørt, alene ved en lystig Vise. Naar min Husholderske koger blødsødne Æg, formaar hun aldrig at træffe den rette Middelvej, uden i det afgørende Øjeblik at mumle 3 Stancer over Kedlen. Anvender hun ikke denne poetiske Tidsmaaler, bliver de bestandig enten for bløde eller for haarde. Saaledes gives der i Livet utallige smaa Tilfælde, hvor Poesien er af en Vigtighed, som man med Uskønsomhed overser. Forvis Poeterne af vort Fødeland, og da ville I for sildig føle deres Savn ved Lejligheder, som I mindst havde drømt om. Det vil gaa eder som de Nordamerikanere, der uddydede alle Krager, men som nødtes til at forskrive sig nye fra fremmede Lande, for ej at se deres Sæd fortæret af Insekter. Endogsaa de mest ødelæggende Skabninger ere tit af en Uundværlighed, som Støvets Søn er for kortsynet til at fatte.

At Digtekunsten er ret brav til Tidsfordriv, derom gives der i vor Kres sikkert kun een Stemme. Vilde kun Poeterne afholde sig fra de lange Periodebygninger og især fra de forbistret udviklede Heksametre, som sætte Opmærksomheden i en saare hensigtsstridig 73 Spænding, da opfyldte de paa en ædel Maade deres Bestemelse. Det er alt nok, at man hver Aften maa bryde sit Hoved med det dybsindige L'hombrespil. Det er for meget fordret af de Herrer Digtere, at Standspersoner ordentlig skulde gribe sig an for at læse deres Snurrepiberier. Derimod en Samling af fattelige Poesier yder en uskyldig Moro, som jeg vil [anbefale til Brødrenes velvillige Opmærksomhed].

Her er en Lakune i Haandskriftet. Som det kan sluttes af et Par før Udarbejdelsen nedskrevne Notater, har Forfatteren paa dette Sted ladet Pristaleren omtale som et nyt Eksempel paa en forholdsvis uskyldig Tidsfordriv den »derivedede« Poesi, der fremkommer ved Efterligning af de originale Værker og er at betragte som et »uendelig gentaget Ekko« af hine, der i deres oprindelige Form formenes at afgive en alt for anspændende Læsning for Folk af Rang. Saadanne afledede Poeter ere efter Talerens Mening taaleligere for Rangspersoner; dem »burde Plato have taalt i Staten«. Han har derpaa anført i det mindste een ny Trøstegrund imod Poeters Mangfoldighed: at de mange »forulykkede Poeter ere en stor Hjælp til Poesiens Udryddelse«, og er ventelig straks derefter gaaet over til det vigtigste Punkt i sit Indlæg for Poesiens Nytte:

Velbyrdige, højvelbaarne Brødre! takker Lykken for, at Pen og Papir bliver Afleder for den megen poetiske Lynild. Tænk, hvilke Forvirring disse Luer vilde anrette, hvis de slog ned midt i vore ædle Familier. Af hvad Herkomst ere i Almindelighed Digterne? Blinde Stoddere vare de jo i det fjærneste Hedenold; Trælle vare jo Roms første Versemagere. Endnu ere de for det meste Libertinere. Ja, i hele Naturen hersker den samme Lov, at syngende Personer ej engang høre til velklædte Personer. Hvad 74 er Nattergalen og Lærken mod den prangende Paafugl og den gyldne Fasan? Betænk engang, dyrebare! om Personer af slig mislig Ekstraktion gav deres Sværmeri fra dem i Livet og ved deres Fantasier om Sol og Maane besnærede Damer af Stand. Gennembæves I ej af en kold Gysen ved denne Forestilling! O, lad dem saa tusind Gange hellere udtømme deres Griller paa Konzeptpapir, ligesom man lader Slangen spy sin Gift paa røde Klude. Skriftlig Følelse tilintetgør al Fare for Mesalliance. Da jeg bejlede til min Frue, omsværmedes hun af 7 Tilbedere, som ved højst vemodige Vers søgte at indtage hendes Hjærte. Men alene ved min veltalende Prosa og mine indsmigrende Pantomimer vandt jeg hendes Haand til Trods for halvfjerdsindstyve Gange 7 Elegier. Med reelle Kærlighedsytringer skal Kvindes Hjærte betvinges. Hun akcepterer ej rimede Veksler i Stedet for Elskovs-Valuta.

Os har det unægtelig bragt mere Vinding end Tab, at mange boglærde have spildt deres Tid i Musernes

Tjeneste. Naar vi da gramsedes om Fortunas Guldæbler, da gik disse Somnambuler og drømte ved høj, lys Dag, og vi havde saa mange Rivaler mindre. Ogsaa vore Sønner ville høste Gavn af Digternes overkomplette Tal: de kunne desto lettere gøre sig Haab om gode Betjener i Staten, jo flere der gøre sig selv udygtige til praktisk Virksomhed. Egennytte kan da éj have foraarsaget eders Tungsind. Er det da maaske en ren og hellig Patriotisme? Jeg tror da tilforn at have noksom bevist, at der, da de mangfoldige derivede Værker ej komme i Betragtning, ikke konsumeres saa meget Geni paa Digtekunsten, som det ved løselig Betragtning synes. 75

Desuden er der jo til enhver Prækestol, enhver Skrivestue, enhver Plov, enhver Plejl langt flere Bejlere, end man ønsker. Det kan da ene være Medlidenhed med det poetiske Personale selv, som saa lidet ser paa eget Vel, hvoraf eders ædle Sjæle foruroliges. Men svarer mig, Venner! ville I da ogsaa ynke Grønlænderen, naar han foretrækker en Skaal Tran med Istappe og Snebolde for en Tallerken Kødsuppe med Kløser og Pastinakrødder paa? Ville I begræde Russens Lod, fordi han finder Behag i at aabne Maven med en Snaps Skedevand? Søger da at blive Herrer over Smerten, velbyrdige Venner! Den er ej saa grundet, som I tro. Hindrer den fra at blive en fiks Ide ved ogsaa at henvende Opmærksomheden paa andre bedrøvelige Tanker! Husker paa, at der gives mangfoldige Mordbrændere i Landet, at der af Tyve gives fler end af Poeter! Rasphuslemmerne ere jo endogsaa skadeligere end Poeter, men dog føres ej saa almindelige Klager over deres tiltagende Mængde. Blotter eder ej for Bagvaskerne, som paastaa at have opdaget Grunden til eders Fortrydelse paa det store Sangerkorps! De have Forvovenhed nok til at ytre, at I udi Hjærtet ere forlegne over Mangel paa Gave til at sortere de gode Digtere fra de slette. I gentage (det er Klafferens Ord) I gentage eders gamle Børnelærdom, at der ej kan gives mange store Poeter, men I tiltro eder ej at kunne skelne Klinten fra Hveden. Naar man bringer eder et Dusin Bind nye Poesier, da ere I omtrent saa kloge som de saliske Præster, der om de 12 Martis Skjolde vidste, at kun eet var himmelfaldent, men udpege de 11 jordiske Kopier, det overgik deres Evner. Er der virkelig nogen i vort Samfund, som føler sig truffen 76 af denne Tale, han bæere for det første taalmodig over med det ganske Dusin.

Til Slutning, dyrebare Brødre! formaner jeg eder at kalde Religion og Moral til Hjælp mod en alt for overdreven og ukristelig Sorg. Amen. -

Herover fældede Klubbens æstetiske Udskud følgende Dom:

»Uagtet Forfatteren ej har tilfredsstillende besvaret Hovedsagen, uagtet hans Arbejde hverken fra Indholdets eller Formens Side har betydeligt Værd, uagtet han har betjent sig af udanske Ord som det halvdanske, halvfranske »Jeremiade«, uagtet Talen vanhædes ved uædle Udtryk som »Fregne«, »Vorte«, »Tran«, »Rumpe«, etc., saa have vi dog i Betragtning af den skønne blomstrende Indledning og den Omstændighed, at Slobrokken tilfældigvis passer ham, ej taget i Betænkning at tilkende ham Prisen.«